

11. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р.: за станом на 16 березня 2017 р. № 1950-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

12. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII в ред. Закону України від 21 березня 2017 р. № 1965-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

13. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС): монографія. Донецьк: ТОВ «ВПП «Промінь», 2012. 640 с.

СОХІКЯН А. С.,

здобувач кафедри
кримінального права № 1
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 343.214

ФОРМА КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ

Стаття присвячена дослідженню форми кримінального закону. Розглянуто проблемні питання співвідношення таких діалектичних категорій, як форма і зміст. Автором проаналізовані ознаки та надано визначення поняття форми кримінального закону.

Ключові слова: форма, зміст, ознаки форми кримінального закону, форма кримінального закону.

Статья посвящена исследованию формы уголовного закона. Рассмотрены проблемные вопросы соотношения таких диалектических категорий, как форма и содержание. Автором проанализированы признаки и определено понятие формы уголовного закона.

Ключевые слова: форма, содержание, признаки формы уголовного закона, форма уголовного закона.

The article is devoted to research of the form of the criminal law. The problem issues are addressed such as the correlation of dialectic categories. There are the form and the substance. The author analyzed the signs and gave a definition of the concept of the form of the criminal law.

Key words: form, substance, signs of the form of the criminal law, form of the criminal law.

Вступ. Форма є однією з найдавніших досліджуваних філософських категорій. Її сутність, співвідношення з іншими категоріями та значення вивчалися ще за часів античності. Грецький філософ Платон, описуючи в своїх працях концепцію поділу Всесвіту на два світи: світ ідей (ейдосів (від грец. εἶδος – вид, вигляд) та світ речей, вперше зіткнувся із проблемою визначення матерії та форми. У діалозі «Тімей» філософ писав про існування загального субстрату всіх чуттєвих явищ, матеріалу, з якого формуються всі чуттєві предмети. Отже,

під ним він розумів зміст речей, а всі речі матеріального світу він називав лише формою, тобто проявом цього загального субстрату [1, с. 497–588]. При цьому між цими двома світами Платон проводив чітку межу.

Вивчення «форми» продовжив Аристотель, який у своїх працях дотримувався дещо іншого підходу, ніж Платон. Головна теза вчення Аристотеля про форму звучить таким чином «... здається, мабуть, неможливим, щоб у відриві один від одного знаходилися сутність і те, в чому є сутність... як можуть ідеї, які є за своїм змістом сутністю, існувати окремо від речей...» [2, с. 497–588]. Філософ дуже критично ставився до поділу Всесвіту на два окремі світи: чуттєвий та ідеальний. Він вважав, що ідея має існувати в чуттєвих речах. Не зупиняючись на детальному аналізі та критиці суджень Аристотеля, вбачаю в цьому зародження ідеї про єдність змістовного та форменого.

У Новий час філософські проблеми форми досліджували Ф. Бекон, Р. Декарт, Р. Бойль, Т. Гоббс та інші представники натурфілософії та матеріалізму. Проте найбільшого прогресу в її пізнанні досягли представники Німецької класичної школи філософії. Так, І. Кант вважав, що матерія є синонімом чуттєвого різноманіття, а форма – це те, що синтезує та уніфікує це різноманіття [3, с. 190]. Значний внесок у дослідження цих питань зробив Г. В. Ф. Гегель. У своєму вченні про діалектичний матеріалізм він не лише визначає форми, а й висловлює ідею про взаємообумовленість форми та матерії. Акцентуючи увагу на парних діалектичних категоріях, він уперше вводить парну до форми категорію змісту. З його погляду форма розглядається як сутнісне відношення, типовим випадком взаємовідношення діалектичних протилежностей. Зокрема, єдність форми та змісту передбачає і їх взаємоперетворення [4].

Залишаючи детальний аналіз філософських учень про форму для спеціальних досліджень, я в своїй роботі буду виходити з узагальненого матеріалістичного розуміння форми, що засновується на позиціях античної філософії, класичної німецької філософії Нового часу та ученнях інших філософів-матеріалістів. З цих позицій форма (лат. *forma*, грец. *μορφή*) – це філософська категорія, яка визначається співвідносно до понять змісту та матерії. У співвідношенні зі змістом форма розуміється як впорядкованість змісту – його внутрішній зв'язок і порядок. У співвідношенні з матерією форма розуміється як сутність, зміст та знання про буденне, якому властива єдність форми та матерії [5, с. 1014–1016].

Позаяк формою володіє всяка сутність чи явище, виражене зовні у матеріальному світі, то ця категорія цілком застосовується й до правових явищ і правових сутностей. Окрім іншого, певну форму завжди має будь-яке джерело права, зокрема й таке джерело, як закон. У сфері кримінального права закон є головним (а часто стверджують, що й єдиним) джерелом норм цієї галузі. І оскільки його форма є проявом впорядкованості (чи навпаки неупорядкованості) його змісту, пов'язана із зовнішнім сприйняттям закону правозастосовними органами, є відображенням закладених до нього кримінально-правових засобів правового регулювання, то проблеми форми кримінального закону мають безпосередній та очевидний вплив на якість його застосування. З огляду на це вивчення питання про форму кримінального закону має не лише суттєвий науковий інтерес, а й неабияке практичне значення.

Постановка завдання. Завданням цієї статті є визначення поняття форми кримінального закону, її співвідношення зі змістом закону та визначення видів форм кримінального закону. Актуальність полягає у необхідності дослідження форми кримінального закону для визначення перспектив його впливу на низку суміжних питань.

Результати дослідження. Передусім, варто звернути увагу на те, що в правознавстві вживаються два близькі між собою поняття: форма права та **правова форма**. Незважаючи на подібність цих понять та співзвучність відповідних термінів, їх значення зовсім не тотожне. Почнемо з найбільш широкого поняття правова форма. Під останньою мається на увазі сукупність усіх правових явищ, інакше кажучи все, що є в праві, охоплюється таким широким поняттям як правова форма. Натомість **форма права** – це вужче поняття, яке розуміється як спосіб матеріального закріплення юридичних норм, що засвідчує загальну обов'язковість останніх. А.Ф. Шебанов писав, що «зміст права має місце лише остільки, оскільки він оформлений; тільки в єдності з певною формою існує конкретний зміст права. Тому було б

глибокою помилкою вважати, що форма права <...> це проста оболонка правового змісту. Насправді, це та безпосередня форма права, яка являє собою форму існування його змісту, засіб його організації, надання йому визначеності, об'єктивності» [6, с. 24–25]. До форм права відносять правовий принцип, правовий звичай, правовий прецедент, нормативно-правовий акт тощо [7, с. 341]. Враховуючи, що «закон – це нормативно-правовий акт вищого представницького органу державної законодавчої влади або самого народу, який регулює найбільш важливі суспільні відносини, виражає волю й інтереси більшості населення, втілює основні права людини та інші загальнолюдські цінності і має найвищу юридичну силу щодо інших нормативно-правових актів» [7, с. 121], кримінальний закон є видовим поняттям форми права. З цього приводу слушним є твердження О.Ф. Кістяківського, який ще в ХІХ ст. писав, що сам «кримінальний закон є формою, виразом кримінального права як сукупності понять даного народу в даний період його розвитку про право та неправу» [8, с. 174].

Як і будь-якому явищу правової дійсності, формі кримінального закону властиві певні ознаки. Важливість цих ознак у своїх працях підкреслював М.І. Панов: «Форма вираження закону впливає на його правильне розуміння, усвідомлення, а, врешті-решт, і застосування. Тому закон, з точки зору форми його закріплення, має бути високоінформативним, однозначним, семантично витриманим» [9, с. 80]. Таким чином, ці ознаки мають бути настільки унікальними, щоб за формою кримінальний закон можна було ідентифікувати серед інших галузевих законів. Однак визначення такого переліку вбачається за можливе лише із використанням дедуктивного методу дослідження, тобто треба спочатку окреслити коло ознак форми закону, які характерні для всіх галузевих законів, а вже потім знайти ті ознаки форми, які є визначальними для кримінального закону.

Враховуючи те, що для романо-германської правової сім'ї характерним є *ius scriptum* (писане право), зміст кримінального закону відображається у нормативно-правовому акті шляхом текстуального закріплення норм права. Таким чином, першою ознакою форми кримінального закону є *текстуальне відображення змісту*. Свого часу З.А. Тростюк писала, що саме текст закону, тобто слова і цифри, за допомогою яких законодавець формулює окремі статті кримінального закону, є формою виразу змісту кримінального закону [10, с. 7]. Отже, постає питання, що мається на увазі під текстом закону. Лінгвісти виокремлюють близько 300 визначень поняття «текст» [11, с. 3–5]. Враховуючи таку різноманітність, вважаю за доцільне виходити із традиційного визначення цього поняття. Так, під текстом варто розуміти певну послідовність мовних знаків, що володіють ознаками зв'язності, цілісності, емотивності й у сукупності характеризуються визначеністю, відмежованістю та структурністю [12; 13].

Виходячи із такого розуміння тексту закону, варто звернути увагу й на мову закону. В кримінально-правовій літературі існує певна дискусія з цього приводу. Так, одні автори вважають, що характеристика мови кримінального закону поєднується з характеристикою властивостей законодавчого тексту [14, с. 562]. Інші автори вважають, що текст закону і мова закону – це різні явища правової дійсності [15]. Варто зауважити, що й серед прибічників поділу мови й тексту закону також точаться певні дискусії. В юрислінгвістиці досить гостро стоїть питання щодо того, яке із зазначених явищ правової дійсності посідає провідне місце: мова закону чи текст? Одні вчені вважають, що провідне місце має посідати мова закону, оскільки саме вона своїми якісними характеристиками здатна впливати на правильне викладення та тлумачення норми. «Саме мова служить засобом передачі інформації про зміст правових приписів» [16, с. 7]. Інші автори вважають провідним текстологічний підхід. Основним аргументом прибічників такої позиції є те, що кінцевим продуктом законотворчої діяльності є текст нормативно-правового акта. Тобто, передусім, це текст, а не мовні одиниці, які мають різні граматичні властивості [17, с. 25].

Підтримуючи зазначений вище підхід щодо провідної ролі тексту закону, зауважимо, що, мова, своєю чергою, є невід'ємним складником тексту закону. Зазначене знаходить підтвердження в якісних характеристиках останнього. Так, зміст будь-якого закону має бути викладений у відповідній формі із додержанням стилєвих вимог. Підтримуючи позицію

В.М. Савицького [18, с. 21], зазначимо, що законодавчий стиль – це атрибут законодавчого тексту. Так, з точки зору мовознавства стиль взагалі може реалізовуватися лише на рівні тексту. Текст розглядається як «мова в дії» [19, с. 11].

Перелік якісних вимог, що висуваються до тексту закону, є досить широким. Так, А.С. Піголкін вважає, що такими вимогами є об'єктивованість, зв'язність, модальність та прагматизм [16; с. 18]. Цей перелік може бути доповнений ще й такими вимогами, як послідовність, логічність, стислість тощо. Однак, вбачаючи великий обсяг питань, що виникають з приводу якісних характеристик тексту закону, вважаємо за доцільне залишити цю проблему для подальших наукових досліджень.

Другою ознакою форми закону є **наявність вимог щодо структури тексту**. Текст нормативно-правового акта має бути побудований таким чином, щоб норму права будь-якій особі було легко і зручно знайти. У цьому разі варто виходити з двох критеріїв. Перший полягає у формальних вимогах до структури тексту, а другий – змістовний, тобто вимоги щодо логічної побудови тексту.

Розглядаючи перший критерій, варто зазначити, що законодавець вирішив питання «зручності» тексту шляхом його поділу на певні частини, які мають відповідні заголовки. Такі частини зазвичай мають назву розділи. Особливість кодифікованого нормативно-правового акта – Кримінального кодексу України полягає в тому, що, окрім поділу на розділи, законодавець спочатку розподіляє весь текст на 2 великі частини, які мають назву Загальна та Особлива частини Кримінального кодексу України. При цьому норми, які містяться в цих частинах, побудовані таким чином, що вони взаємодіють між собою та складають єдине ціле. Наприклад, у незакінченому злочині для кваліфікації діяння застосовуються норми, які містяться в розділі III «Злочин, його види та стадії» ст. 13 КК України та відповідна норма Особливої частини. Однак такий поділ на частини та розділи носить факультативний характер. Так, Закон України «Про застосування амністії в Україні» внаслідок невеликого обсягу не містить такого поділу.

Кожний розділ може містити підрозділи. Проте, якщо говорити про КК України, то в ньому відсутні підрозділи. Наступним структурним елементом є стаття. Стаття будь-якої галузі права завжди має заголовок та певну структуру. Вона складається із певних частин. У посібниках із законодавчої техніки відзначається, що кожна стаття, крім номера, має мати власну назву. Найменування (заголовок) визначає зміст статті і значно полегшує пошуки в тексті [17, с. 44].

Якщо говорити про логічну структуру тексту закону, то варто зазначити таке. Спочатку в тексті надається категоріальний апарат, тобто надається визначення понять, які будуть застосовані в зазначеному нормативно-правовому акті. Потім викладаються загальні принципи, яких мають дотримуватися суб'єкти цих відносин. Така логічна побудова властива багатьом законам України, зокрема й Кримінальному процесуальному кодексу України. На жаль, у КК України такі елементи відсутні. Особливістю КК України є те, що категоріальний апарат наповнюється послідовно. Так, у ст. 11 КК України надається поняття злочину, водночас поняття співучасті у злочині міститься аж у статті 28 КК України, а поняття умисного вбивства в ст. 115 КК України. Натомість у ч. 1 ст. 1 КК України визначаються завдання цього нормативно-правового акта. Логічна структура прослідковується у послідовному викладенні загальних положень, а потім спеціальних, які застосовуються в конкретних випадках. Так, у Загальній частині КК України закріплені загальні положення щодо злочину та кримінальної відповідальності, а в Особливій частині описані конкретні суспільно небезпечні діяння, за які може бути застосований певний вид покарання. Особливістю КК України є наявність досить великої кількості приміток. Обумовлено це динамізмом кримінального законодавства України. Численні зміни норм КК України могли потягти і формальні зміни всього закону. Ці зміни починалися б з нумерації статей та закінчувалися б логічним розташуванням останніх. Однак законодавець вирішив це питання за допомогою приміток, які не потребують повної формальної зміни зазначеного нормативно-правового акта. Примітка – частина нормативно-правового акта, яка являє державно-владний припис, призначе-

ний для спеціального текстового або символічного підкреслення, має супровідний характер [20, с. 139].

Також варто згадати про такі структурні елементи, як перехідні та прикінцеві положення, а також додатки. Зазначені елементи зазвичай містяться наприкінці закону і спрямовані на регулювання питань, пов'язаних із набуттям чинності нормативно-правових актів чи окремих їх положень тощо. Досить тривалий період часу додатком до КК України був перелік майна, що не підлягає конфіскації за судовим вироком [21]. Однак із набуттям чинності Закону України «Про виконавче провадження» [22] він втратив чинність.

Третя ознака – це *назва закону*. Вона є одночасно і необхідним власним атрибутом (реквізитом) законопроекту (закону) і його структурним елементом. У ст. 19 проекту Закону України «Про нормативно-правові акти» вимоги до назви нормативно-правового акта пропонується встановити таким чином. Закон має мати лаконічну назву, яка вказує на предмет правового регулювання та виокремлює себе як структурний елемент; нормативний акт, а отже, і закон не може мати назву іншого нормативно-правового акта (назва як індивідуальний реквізит закону) [23]. Таким чином, назва закону має відповідати вимогам конкретності та генералізації. Назва закону дозволяє отримати швидко точну й достовірну формацію про те, яким саме законодавством будуть регулюватися ті чи інші відносини.

Четвертою ознакою є *наявність підпису Президента України*. Зазначену ознаку можна було б розглядати у сукупності з ознакою наявності реквізитів закону. Проте її варто розглядати окремо, оскільки, по-перше, її встановлення має певний процедурний порядок, закріплений у законодавстві України, а по-друге, жоден закон не буде чинним за відсутності цієї ознаки.

Процедура підписання законів Президентом України закріплена у ст.ст. 91 та 94 Конституції України, де прописана процедура підписання законів Президентом України. Так, закон після прийняття Верховною Радою України підписує Голова Верховної Ради України і невідкладно направляє його Президентові України. Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону підписує його, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його або повертає закон зі своїми вмотивованими і сформульованими пропозиціями до Верховної Ради України для повторного розгляду.

Також в Основному Законі закріплені правові наслідки непідписання закону Президентом України. У разі якщо Президент України протягом встановленого строку не повернув закон для повторного розгляду, закон вважається схваленим Президентом України і має бути підписаний та офіційно оприлюднений. Якщо під час повторного розгляду закон буде знову прийнятий Верховною Радою України не менш як двома третинами від її конституційного складу, Президент України зобов'язаний його підписати та офіційно оприлюднити протягом десяти днів. У разі якщо Президент України не підписав такий закон, він невідкладно офіційно оприлюднюється Головою Верховної Ради України і опубліковується за його підписом [24]. Зазначені законодавчі приписи також дублюються в ч. 4 ст. 130 Регламенту Верховної Ради України [25].

Нарешті, п'ятою, й останньою ознакою є *наявність інших реквізитів* закону. У проекті Закону «Про нормативно-правові акти» [23] передбачалося, що будь-який нормативно-правовий акт, зокрема й закон, має містити такі реквізити: 1) Державний Герб України; 2) зазначення виду нормативно-правового акта; 3) назва нормативно-правового акта; 4) повна назва суб'єкта нормотворення (за винятком законів, прийнятих всеукраїнським референдумом або Верховною Радою України); 5) місце і дата прийняття (видання) нормативно-правового акта; 6) власний номер нормативно-правового акта; 7) підпис особи (для електронного документа – електронний цифровий підпис), уповноваженої підписувати відповідний нормативно-правовий акт; 8) підпис особи (для електронного документа – електронний цифровий підпис), уповноваженої скріплювати підписом нормативно-правовий акт у випадках, передбачених Конституцією України 9) гербова печатка. Нормативно-правовий акт має містити дату державної реєстрації в Міністерстві юстиції України, якщо він підлягає

такій реєстрації, та його реєстраційний номер в Єдиному державному реєстрі нормативно-правових актів України.

Таким чином, розглянувши ознаки форми закону, можна за допомогою індуктивного методу дослідження дійти висновку, що під **формою кримінального закону** варто розуміти структуроване текстуальне відображення змісту, яке прийнято за встановленою процедурою, що підтверджується підписом Президента України та містить всі інші необхідні реквізити.

Висновок. Викладене дозволяє дійти висновку про те, що формою кримінального закону права є, насамперед, кодифікований нормативно-правовий акт – Кримінальний кодекс України. Однак норми кримінального права також містяться і в інших нормативно-правових актах, як ми вже зазначали в попередніх наших дослідженнях. Форма має відповідати певним вимогам, в іншому разі нормативно-правовий акт не можна буде вважати чинним. Таке розуміння форми кримінального закону може бути використано в якості інструмента для подальшого дослідження низки суміжних питань.

Список використаних джерел:

1. Платон. Сочинения в четырёх томах. / Под. общ. ред. А.Ф. Лосева и В.Ф. Асмуса; Пер. с древнегреч. СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2007. Т. 3. 752 с.
2. Аристотель. Физика. URL: <https://www.e-reading.club/book.php?book=2834>
3. Асмус В.Ф., Диалектика Канта, 2 изд., М., 1930. – С. 170.
4. Гегель Ф. Наука логики. URL: https://royallib.com/book/gegel_fridrih/nauka_logiki.html
5. Брокгауза и Ефрона энциклопедический словарь / Кауфман И.М. Брасос. Веш. М.: Советская энциклопедия, 1971. С. 45. (Большая советская энциклопедия: в 30 т. / гл. ред. А.М. Прохоров; 1969–1978, т. 4); Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Х.: Право, 2017. Т 2. 1128 с.
6. Шебанов А.Ф. Форма советского права. М.: Юридическая литература, 1968. 213 с.
7. Сучасна правова енциклопедія / О.В. Зайчук, О.Л. Копиленко, Н.М. Оніщенко; за заг. ред. О.В. Зайчука; Ін-т законодавства Верхов. Ради України. К : Юрінком Інтер, 2010. 384 с.
8. Кистяковский А.Ф. Элементарный учебник общего уголовного права с подробным изложением начал русского уголовного законодательства. Ч. общая. 2-е испр. и значит. доп. изд. Киев. тип. И. и А. Давиденко, 1882. С. 174. URL: <http://e-heritage.ru/ras/view/publication/general.html?id=47410884>
9. Панов Н.И. О точности норм уголовного права и совершенствовании законодательной техники. Правоведение. 1987. № 4. С. 80.
10. Тростюк З.А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К.: Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2000. 22 с.
11. Heinemann W. Viehveger D. Textlinguistice. Eine Ein Fiihrung. Tiibingen. 1991. 865 p.
12. Висоцька Н.Л. Сучасні дослідження поняття «текст» у мовознавстві. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: «Філологія». 2014. Вип. 10(2). С. 46–48.
13. Дейк Т.А. ван, Кинч В. Стратегии понимания связного текста. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 23. М.: 1988. С. 153–211; Прохоров Ю.Е. В поисках концепта. М.: Флинта: Наука, 2008. 176 с.
14. Бойко А.И. Система и структура уголовного права. В 3 т. Т. 2. Системная среда уголовного права. Ростов-на-Дону, 2007. С. 562.
15. Кашанина Т.В. Правовые понятия как средство выражения содержания права. Советское государство и право. 1981. №. 1. С. 34–39
16. Пиголкин А.С. Язык закона. М., 1990. 365 с.
17. Ситникова А.И. Законодательная текстология уголовного права: монография. М.: Юрлитинформ, 2011. 344 с.

18. Савицкий В.М. Язык процессуального закона. Вопросы терминологии. М., 1987. 825 с.
19. Чернявская В.Е. Интерпретация научного текста: учеб. пособие. М., 2007. 124 с.
20. Шутак І.Д. Юридична техніка: теорія правових застережень. Івано-Франківськ: Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки, 2014. 496 с.
21. Перелік майна, що не підлягає конфіскації за судовим вироком: додаток до Кримінального кодексу України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2003-05>.
22. Про виконавче провадження: Закон. / Відомості Верховної Ради України від 18.06.1999. 1999 р., № 24, стаття 207.
23. Про нормативно-правові акти: проект Закону України (реєстраційний №1343-1 від 21.01.2008) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=31416.
24. Конституція України: станом на 30 вересня 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.
25. Про Регламент Верховної Ради України: Закон, Регламент від 10.02.2010 р. № 1861-VI. / Відомості Верховної Ради України від 16.04.2010 р., № 14, № 14-15, № 16-17. Стор. 412, стаття 133.

ШАЛГУНОВА С. А.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ШЕВЧЕНКО Т. В.,

викладач кафедри кримінально-правових
дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.5

ОБ'ЄКТ ХУЛІГАНСТВА

Правильне вирішення питання про об'єкт злочину має важливе теоретичне і практичне значення. Саме об'єкт дає змогу визначити соціальну сутність злочину, з'ясувати його суспільно небезпечні наслідки, сприяє правильній кваліфікації діяння, а також відмежуванню його від суміжних суспільно небезпечних посягань.

Ключові слова: об'єкт злочину, хуліганство, громадська безпека, громадський порядок, публічний порядок.

Правильное определение объекта преступления имеет важное теоретическое и практическое значение. Именно объект дает возможность определить социальную сущность преступления, выяснить его общественно опасные последствия, способствует правильной квалификации действия, а также отделению его от смежных общественно опасных посягательств.

Ключевые слова: объект преступления, хулиганство, общественная безопасность, общественный порядок, публичный порядок.

